

текстильні товари, харчосмакові товари тощо) [2, с. 274]. Ми вважаємо, що розвиток біржової торгівлі має знайти значну підтримку з боку держави та місцевих владних структур через прийняття відповідних законів та постанов, які допоможуть розробити необхідні механізми функціонування біржової діяльності. Все це стимулюватиме розвиток ефективного аграрного ринку.

Література

1. Саблук П.Т. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины // Экономика Украины. – 2008. – № 12. – С. 4-18.
2. Белявцев М.І., Шестопалова Л.В. Инфраструктура товарного ринку. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 416 с.
3. Федько В.П., Федько Н.Г. Инфраструктура товарного рынка: Учебн. пос. – Р/нД.: Феникс, 2000. – 512 с.
4. Уолтер Г. Мун. Организация оптовой торговли в США / Пер. с англ. – М.: ИТКОР, 1995. – 214 с.
5. Закон України “Про товарну біржу”. – К.: Парламентське виробництво, 2000. – С. 12.
6. Статистичний щорічник Дніпропетровської області у 2007 р. / Головне управління статистики у Дніпропетровській області, 2008. – 535 с.
7. Инфраструктура товарного ринку: Навч. пос. / Під ред. д.е.н., проф. Сороки І.В. – К.: НМЦВО МОН України, НВФ “Студцентр”, 2002. – 608с.

Поступила до редакції 22.12.08

© О.В. Вашук, 2008

УДК 334.012.63

А.В. Гуренко*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Стаття розкриває проблемні питання розвитку малих і середніх підприємств у сучасних ринкових умовах. Особлива увага приділена існуючим кредитно-фінансовим труднощам в умовах кризового стану. Проаналізовано окремі недоліки й перешкоди діяльності малих та середніх підприємств в умовах зниження попиту. Наведено теоретичні рекомендації щодо удосконалення діяльності в сфері малого та середнього бізнесу.

Статья раскрывает проблемные вопросы развития малых и средних предприятий в современных рыночных условиях. Особое внимание уделено имеющимся кредитно-финансовым трудностям в условиях кризисной ситуации. Проанализированы отдельные недостатки и помехи деятельности в условиях снижения спроса. Приведены теоретические рекомендации по усовершенствованию деятельности в сфере малого и среднего бизнеса.

Постановка проблеми. Як показує досвід багатьох країн світу, активна підприємницька діяльність населення сприяє високим темпам розвитку національної економіки. При цьому, в розвинутих країнах світу основою підприємницької діяльності є підприємства малого та середнього бізнесу, які стали домінуючими за чисельністю та обсягами виробництва товарів та надання послуг [1, с. 110-124].

Малий та середній бізнес (МСБ) забезпечує

гнучкість та стійкість економічної системи, наближує її до потреб конкретних споживачів, водночас – виконує важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних верств населення [2, с. 74-76].

Так наприклад, внесок підприємств МСБ у валовий внутрішній продукт (ВВП) в Європі в середньому складає 60-70%, а саме: Болгарія – 49,5%, Польща – 47,8%, Велика-Британія – 50,7%, Франція – 50,7%, Нідерланди – 60,4%, Італія – 70,3% [3, с. 47-51].

* Гуренко А.В. – ст. викладач Донецького інституту залізничного транспорту, м. Донецьк.

В Україні за різними підрахунками цей внесок становить 11-16%, що є недостатнім для країни з розвинутою ринковою економікою [4, с. 57].

Тому в дійсний час питання подальшого розвитку вітчизняних підприємств МСБ є об'єктом інтенсивної економічної і політичної дискусії провідних фахівців та державних службовців.

Аналіз останніх досліджень. Специфіку становлення та розвитку сфери МСБ в умовах національної економіки України, дослідження аспектів розвитку та функціонування малих підприємств, регуляторного впливу державних та місцевих органів влади висвітлювали в своїх працях вітчизняні вчені І. Алексєєв, В. Андрушко, О. Бандурка, О. Барановський, Л. Безтелесна, Ф. Бутинець, З. Варналій, Л. Варотіна, О. Фінагіна, Л. Дмитриченко, М. Якуб, Р. Ларіна.

Однак, незважаючи на те, що дослідженню малого та середнього підприємництва присвячено багато наукових праць провідних вчених, на сьогоднішній день існує низка проблем правового та соціально-економічного характеру, які ще недостатньо висвітлені.

Постановка завдання. Незважаючи на те, що протягом усього періоду економічних реформ чимало сказано про необхідність розвитку в Україні сектору малого та середнього бізнесу, в дійсності стан його розвитку залишається незадовільним.

Метою написання статті є розкриття проблем розвитку малих та середніх підприємств в Україні, визначення негативних факторів розвитку підприємництва в сучасних ринкових умовах.

Виклад основного матеріалу. Офіційні дані служби державної статистики України свідчать, що за підсумками 2007 року в Україні функціонувало 324,0 тис. малих підприємств, що на 16,6 тис. підприємств, або 5,4% більше, ніж у 2006 році. У загальній кількості підприємств частка малих підприємств складала 85,1% [5, с. 32].

За галузевою структурою більше двох третин малих підприємств було зосереджено у сфері торгівлі та послуг. Так, 32,0% малих підприємств від їхньої загальної кількості були торговельними, 23,3% – займалися операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, 5,1% – функціонували у сфері транспорту та зв'язку, по 3,2% – припадало на діяльність готелів та ресторанів; надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту [5, с. 34; 6, с. 121].

У 2007 році середньорічна кількість зайнятих працівників на малих підприємствах зменшилась на 3,8% і становила 1748,1 тис. осіб, при

середньомісячної заробітної платі 761,22 грн., що на 21% більш ніж у попередньому році. На одному малому підприємстві в середньому працювало 5 осіб, що на 1 особу менше, ніж у 2006 році [5, с. 36].

Кількість малих підприємств, які фактично реалізовували продукцію та надавали послуги у 2007 році, складала 211,6 тис., або 65,3% від їхньої загальної кількості. Обсяг реалізованої ними продукції (робіт, послуг) становив 106,0 млрд. грн., або 4,4% від загального обсягу реалізації по економіці України [5, с. 37].

Упродовж 2007 року 66,4% малих підприємств отримали 12840,2 млн. грн. прибутку від звичайної діяльності до оподаткування (7,0% від загального обсягу прибутку в цілому по Україні), що на 22,0% перевищує обсяги попереднього року. Збитково працювало 33,6% підприємств (у 2006 році – 34,5%), якими допущено збитків на суму 14687,1 млн. грн. (31,2% від загального обсягу збитків), що на 42,9% перевищує обсяги цього показника за 2006 рік. Фінансовий результат діяльності малих підприємств становив 1846,9 млн. грн. збитків (у 2006 році – 249,5 млн. грн. прибутків) [5, с. 38].

Аналіз наведених статистичних показників діяльності малих підприємств за період 2006 – 2007 рр. дозволяє сказати, що в Україні спостерігається поступове зростання їх загальної кількості та зменшення кількості збиткових підприємств, що є позитивними чинниками. Але водночас спостерігається низка негативних явищ – скорочення середньої кількості працівників (на 16,7%), від'ємне значення загального фінансового результату, різке зростання загальної збитковості (на 42,9%).

Крім того, слід зауважити, що в сучасних умовах простежується ігнорування середнього бізнесу, роль якого у розвитку підприємництва і вирішенні актуальних економічних проблем не менш важлива. Тому розгляд стану та розвитку підприємств середнього бізнесу в Україні, ускладнюється і не може бути повним. Але спостереження свідчать, що ці підприємства існують та спідкаються із аналогічними проблемами [7, с. 209-213].

На думку автора, проблеми розвитку малих та середніх підприємств пов'язані із існуючою регуляторною політикою, конкурентним середовищем, доступністю до фінансових, майнових та інформаційних ресурсів.

В дійсний час Міністерство економіки, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва передбачає забезпечення пільгового режиму оподаткування для МСБ, спрощення регу-

ляторних і адміністративних процедур [8, с. 124-132]. Однак, незважаючи на державні льотні заходи існує велика ймовірність того, що в умовах рецесії малий та середній бізнес не тільки не стане опорою економіки, але й постраждає більше інших сфер.

Відомо, що головними джерелами формування оборотного капіталу підприємців можуть виступати власні накопичені кошти, кредити банківських установ або їх сукупність [7, с. 211]. Однак, в останній час, у зв'язку зі значним прискоренням інфляційних процесів більшість підприємців не в змозі накопичувати власний капітал. Друге головне джерело отримання необхідних коштів – залучення кредитних ресурсів, але тут теж є певні труднощі. Головною перешкодою є відсутність бажання з боку банків інвестувати кошти в малий та середній бізнес на прийнятних для обох сторін умовах, що пояснюється з одного боку дуже великим ризиком неповернення наданих коштів, різким дефіцитом фінансових ресурсів обумовленим впливом світової фінансової кризи, а з другого боку – недоцільністю залучення та використання підприємствами «дорогих» коштів.

В умовах наростаючої кризи простежується погіршення ситуації в національній економіці, що супроводжується різким знеціненням національної валюти, зростанням цін та підвищенням тарифів на послуги монопольних виробників (електроенергію, природний газ, опалювання тощо) та призводить до зниження попиту, накопиченню складських запасів, росту дебіторської та кредиторської заборгованості. Окрім цього зниження попиту призводить до зменшення оборотних коштів, і змушує підприємства урізати власні витрати за рахунок зниження обсягів випуску продукції, припиняти проекти власного розвитку, а в деяких випадках здійснювати скорочення працівників.

Припинення проектів власного розвитку це вперш за все зменшення витрат на оновлення матеріально-технічної та інформаційних баз, розробку нових видів товарів та удосконалення послуг, а також на підвищення кваліфікації персоналу. Такі дії призводять до виникнення проблем в системі управління підприємствами МСБ, що в свою чергу стримує розвиток малих та середніх підприємств та знижує конкурентоспроможність за рахунок втрати кваліфікованого персоналу, погіршення умов діяльності на ринку.

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок, що в цілому за останні роки спостерігається збільшення кількості малих та середніх підприємств, але при цьому їх основні фінансово-економічні

показники мають тенденцію до зниження. Специфічна ознака сучасного українського ринку – період нестабільної фінансової системи, виключна рушійність зовнішньої середовища, що в значній мірі скорочує можливості підприємців, заважає адекватно і своєчасно реагувати на ринкові перетворення. Невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу стримує розвиток їх діяльності.

Високі кредитні ставки банківських установ не дозволяють суб'єктам малого та середнього бізнесу прийняти на себе значні ризики, тому більшість МСП не в змозі реалізувати власні заплановані проекти. Такі умови ускладнюють процес подальшого якісного розвитку підприємств МСБ та висувують специфічні вимоги до методів та систем управління.

В сучасних умовах заходи щодо розвитку діяльності малих та середніх підприємств повинні бути спрямовані на:

залучення до економічного обороту матеріальних, природних, фінансових, людських та інформаційних ресурсів, які “випадають” з поля зору великих підприємств;

забезпечення еластичності структури ресурсів, врегулювання попиту, пропозиції і цін, принаймні часткової компенсації втрат пропозиції на період реструктуризації великих компаній, індивідуалізації пропозиції та диференціації попиту;

укладання коопераційних угод з великими підприємствами, а також стимулювання підвищення ділової активності населення, всебічне сприяння розвитку людського капіталу який становить соціальну базу економічних реформ;

забезпечення додаткових робочих місць, подолання прихованого безробіття, надання роботи працівникам, вивільненим в ході реструктуризації великих підприємств.

формування попиту та насичення ринку необхідними товарами та послугами шляхом задоволення специфічних місцевих потреб.

Виконання запропонованих заходів дозволить підприємствам малого та середнього бізнесу якісно розвинути свою діяльність та внести очікуваний позитивний внесок в розвиток національної економіки.

Література

1. Світовий бізнес: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2004. – 498 с.
2. Конєва Т.А. Роль малого бізнесу в економіці України // Культура народів Причорномор'я. Проблеми матеріальної культури. – Економіка. – 2006. –

- Вып. 80. – С. 74-76.
3. Заїкіна О.О. Проблеми розвитку малого бізнесу на сучасному етапі трансформації економіки України // Збірник матеріалів конференції „Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні”, УПСК. – 2006. – С. 47-51.
 4. Ларіна Р.Р., Азаров О.В. Малий бізнес в Україні: роль та особливості розвитку в національній економіці: Монографія. – Донецьк: Вебер, 2007. – 300 с.
 5. Статистичний збірник малий бізнес Донецької області у 2007 році / Головне управління статистики у Донецькій області. – 2008. – 85 с.
 6. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України / За ред. О.Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2007. – 552 с.
 7. Фінагіна О.В. Проблеми розвитку та інвестування малого та середнього підприємництва / О.В. Фінагіна, О.В. Азаров // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вып. 190. – С. 209-213.
 8. Государственное регулирование экономики: методология и теория: Монография / Л.И. Дмитриченко. – Донецк: “УкрНТЭК”, 2001. – 329 с.

Поступила до редакції 15.12.08

© А.В. Гуренко, 2008

УДК 629.113:338.12

*И.И. Белоголовко**
*В.В. Князев***

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ КОНЪЮНКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ НА АВТОМОБИЛЬНОМ РЫНКЕ

У статті розглянуто проблему прогнозування кон'юнктурних змін на автомобільному ринку із використанням випереджувальних індикаторів.

В статті розглянуто проблему прогнозування кон'юнктурних змін на автомобільному ринку з використанням опережающих індикаторів.

Постановка проблеми. Современное автомобилестроение является ведущей отраслью машиностроения промышленно развитых стран, влияющей на процессы экономического и социального развития общества. Экономика Украины, как и экономика любого другого государства, подвержена влиянию конъюнктурных факторов, изменение которых желательно предвидеть и чётко фиксировать. Важность решения этой проблемы подтверждается происходящими в настоящее время процессами спада деловой активности в экономике многих стран. Прогноз МВФ предполагает на 2009 год понижающийся тренд всех макропоказателей мировой экономики, вхождение в фазу рецессии экономик многих стран [1]. В этой связи особую актуаль-

ность приобретают вопросы прогнозирования деловых циклов и конъюнктурных изменений с применением опережающих индикаторов, позволяющих строить прогнозные сценарии конъюнктуры на базе текущих значений этих индикаторов.

Анализ последних исследований и публикаций. Первыми вопросы анализа опережающих индикаторов начали изучать экономисты США после депрессии 1929 года. В настоящее время исследование и вычисление индикаторов в США ведётся неправительственной организацией The Conference Board, для стран Европы и некоторых стран Азии и Латинской Америки – Организацией экономического развития и сотрудничества (Organization

* Белоголовко І.І. – ст. викладач кафедри менеджменту, маркетингу і фінансів.

** Князев В.В. – студент 5 курсу спеціальності міжнародна економіка.
Донецький економіко-гуманітарний інститут, м. Донецьк.